

คู่มือ

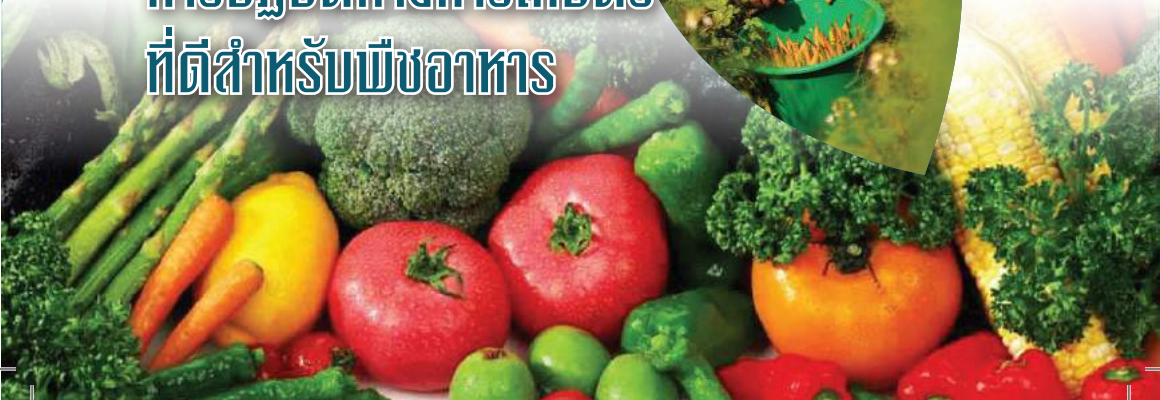
การปฏิบัติทางการเกษตร ที่สำคัญสำหรับพืชอาหาร

สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

คู่มือ
มาตรฐานสินค้าเกษตร
การปฏิบัติทางการเกษตร
ที่ดีสำหรับพืชอาหาร

คำนำ

คู่มือ “การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร” เล่มนี้เป็นเอกสารซึ่งจัดทำขึ้นเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนได้ใช้เป็นแนวทางในการผลิตพืชอาหาร ตามข้อกำหนดของมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. 9001-2556 เรื่อง การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร (Good Agricultural Practices for Food Crop : GAP) พร้อมภาพประกอบเพื่อสร้างความเข้าใจในเนื้อหามากขึ้น

เนื้อหาในคู่มือประกอบด้วย รายการและข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร มีจำนวนทั้งสิ้น 8 รายการ 116 ข้อกำหนด โดยแบ่งระดับของข้อกำหนดตามหลักเกณฑ์การรับรองตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร เป็น 3 ระดับ คือ ข้อกำหนดหลัก (major requirements) จำนวน 23 ข้อ ข้อกำหนดรอง (minor requirements) จำนวน 41 ข้อ และ ข้อเสนอแนะ (recommendations) จำนวน 52 ข้อ และมีเกณฑ์ตัดสินในการรับรองผลการตรวจประเมินว่าการปฏิบัติเป็นไปตามข้อกำหนดของมาตรฐานสินค้าเกษตร คือ ต้องเป็นไปตามข้อกำหนดหลักทุกข้อ (100%) และต้องเป็นไปตามข้อกำหนดรองไม่น้อยกว่า 60% ของข้อกำหนดรองทั้งหมด

กองส่งเสริมมาตรฐาน สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.) หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคู่มือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจ สามารถใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติเพื่อผลิตพืชอาหารตามมาตรฐาน GAP ได้อย่างถูกต้อง เพื่อให้ผลิตผลมีความปลอดภัยและเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคอย่างกว้างขวางต่อไป

กองส่งเสริมมาตรฐาน (กสม.)

สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.)

มิถุนายน 2561

สารบัญ

มาตรฐานสินค้าเกษตร
การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร

4

ขอบข่าย

4

นิยาม

6

ข้อกำหนด

6

น้ำ

9

พื้นที่ปลูก

12

วัตถุประสงค์รายทางการเกษตร

16

การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิต
ก่อนการเก็บเกี่ยว

21

การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

23

การแพ็กผลิตผล การขนย้ายในแปลงปลูกและเก็บรักษา

25

สัญลักษณ์ส่วนบุคคล

27

บันทึกข้อมูลและการตามสอบ

ภาคผนวก

30

- เกณฑ์การรับรองตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตร
ที่ดีสำหรับพืชอาหาร

33

- ชื่อสามัญสารเคมีซึ่งเป็นวัตถุประสงค์รายทางการเกษตร
ที่ห้ามมิให้มีการผลิต การนำเข้า การส่งออก หรือการมีไว้
ในครอบครอง (วอ.4)

37

- เอกสารเกี่ยวกับที่ดิน เพื่อประกอบการขอรับรอง
มาตรฐานระบบการผลิต GAP และ Organic

มาตรฐานสินค้าเกษตร การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร

1. ขอบข่าย

มาตรฐานสินค้าเกษตรนี้ ครอบคลุมข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับการผลิตพืชเพื่อเก็บเกี่ยวผลิตผลสำหรับใช้เป็นอาหาร เช่น พืชผัก ไม้ผล พืชไร่ พืชเครื่องเทศ พืชสมุนไพร ทุกขั้นตอนของการผลิตในระดับฟาร์มและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว ซึ่งมีการบรรจุ และ/หรือรวบรวมผลิตผลเพื่อจำหน่าย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้ผลิตผลที่ปลอดภัย มีคุณภาพเหมาะสมในการบริโภค โดยคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม และสุขภาพความปลอดภัยและสวัสดิภาพของผู้ปฏิบัติงาน

2. นิยาม

ความหมายของคำที่ใช้ในมาตรฐานสินค้าเกษตรนี้ มีดังต่อไปนี้

2.1 วัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตราย (hazardous substances) หมายถึง วัตถุหรือสิ่งอื่นใด ไม่ว่าจะเป็นเคมีภัณฑ์ เชื้อจุลินทรีย์ สารพิษจากจุลินทรีย์ ที่อาจทำให้เกิดอันตรายแก่บุคคล สัตว์ พืช ทรพัยสิน หรือสิ่งแวดล้อม

2.2 วัตถุอันตรายทางการเกษตร (pesticides) หมายถึง วัตถุอันตรายที่ใช้ในทางเกษตรตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง บัญชีรายชื่อวัตถุอันตรายที่ออกตามความในพระราชบัญญัติวัตถุอันตรายพ.ศ. 2535 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งกรมวิชาการเกษตรเป็นผู้รับผิดชอบ

2.3 สารพิษตกค้าง (pesticides residue) หมายถึง สารตกค้างใดในสินค้าที่เกิดจากการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร และให้หมายความรวมถึงกลุ่มอนุพันธ์ของวัตถุอันตรายทางการเกษตรนั้น ได้แก่ สารที่เกิดจากกระบวนการเปลี่ยนแปลง

(conversion) สารที่เกิดจากกระบวนการสร้างและสลาย (metabolites) สารที่เกิดจากการทำปฏิกิริยา (reaction) หรือสิ่งปลอมปนในวัตถุดิบอันตรายทางการเกษตรที่มีความเป็นพิษ

2.4 ศัตรูพืช (pests) หมายถึง สิ่งมีชีวิตซึ่งเป็นอันตรายแก่พืชที่อาจก่อให้เกิดความเสียหาย ได้แก่ โรคพืชแมลง สัตว์ และวัชพืช

2.5 ปุ๋ย (fertilizers) หมายถึง สารอินทรีย์ อินทรีย์สังเคราะห์ อนินทรีย์ หรือจุลินทรีย์ ไม่ว่าจะเกิดขึ้นโดยธรรมชาติหรือทำขึ้นก็ตาม สำหรับใช้เป็นธาตุอาหารพืชได้ ไม่ว่าจะโดยวิธีใด หรือทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเคมี กายภาพ หรือชีวภาพในดิน เพื่อบำรุงความเติบโตแก่พืช

2.6 สุขลักษณะ (hygiene) หมายถึง สภาวะและมาตรการต่างๆ ที่จำเป็นที่จะทำให้นั้นใจในความปลอดภัยของสินค้าเกษตรในทุกขั้นตอนการผลิตและเหมาะสมต่อการบริโภค

2.7 การตามสอบ (traceability) หมายถึง ความสามารถในการติดตามที่มาที่ไปของสินค้าเกษตรผ่านขั้นตอนหนึ่งหรือหลายขั้นตอนที่ดำเนินการในระดับฟาร์ม

3. ข้อกำหนด

ข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหารมีดังนี้

1. น้ำ

(1) น้ำที่ใช้ในแปลงปลูก

1.1 น้ำที่ใช้ในกระบวนการผลิตต้องมาจากแหล่งน้ำที่ไม่มีสภาพแวดล้อมซึ่งก่อให้เกิดการปนเปื้อนวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตรายต่อผลิตผล

กรณีแหล่งน้ำมีสภาพแวดล้อมที่เสี่ยงต่อการปนเปื้อนจากวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตราย ให้วิเคราะห์น้ำโดยส่งห้องปฏิบัติการของทางราชการหรือห้องปฏิบัติการที่ได้รับการรับรองระบบคุณภาพเพื่อวิเคราะห์การปนเปื้อนจากวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตราย และเก็บผลการวิเคราะห์น้ำไว้เป็นหลักฐาน

1.2 ไม่ใช้น้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมหรือกิจกรรมอื่นๆ เช่น แหล่งชุมชน โรงพยาบาล ที่ก่อให้เกิดการปนเปื้อนวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตราย กรณีจำเป็นต้องใช้ ต้องมีหลักฐานหรือข้อพิสูจน์ที่ชัดเจนว่าน้ำนั้นได้ผ่านการบำบัดน้ำเสียมาแล้ว และสามารถนำมาใช้ในกระบวนการผลิตได้

1.3 เก็บตัวอย่างน้ำอย่างน้อย 1 ครั้งในระยะเวลาเริ่มจัดระบบการผลิต และในช่วงเวลาที่มีสภาพแวดล้อมเสี่ยงต่อการนำไปใช้ในการผลิต ส่งห้องปฏิบัติการของทางราชการหรือห้องปฏิบัติการที่ได้รับการรับรองระบบคุณภาพ เพื่อวิเคราะห์การปนเปื้อนจากวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตราย และเก็บใบแจ้งผลการวิเคราะห์น้ำไว้เป็นหลักฐาน

1.4 น้ำสำหรับละลายปุ๋ยและวัตถุอันตรายทางการเกษตร ต้องมีคุณภาพที่ไม่ทำให้ประสิทธิภาพในการละลายปุ๋ยและวัตถุอันตรายทางการเกษตรลดลง

1.5 มีวิธีการให้น้ำที่เหมาะสมกับความต้องการของพืช และความชื้นของดิน

1.6 มีวิธีการให้น้ำที่เหมาะสมเพื่อลดการสูญเสียน้ำและลดความเสี่ยงที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ปลูกและพื้นที่โดยรอบ

1.7 มีการจัดการน้ำเสียที่เกิดขึ้นจากการใช้งาน เช่น น้ำจากห้องสุขา น้ำทิ้งต่างๆ เพื่อลดความเสี่ยงที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของพื้นที่ปลูกและพื้นที่โดยรอบ

1.8 บำรุงรักษาระบบการให้น้ำและดูแลให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ

1.9 แหล่งน้ำสำหรับการเกษตร ไม่ควรเป็นแหล่งน้ำที่เกิดขึ้นจากการทำลายสิ่งแวดล้อม

1.10 มีการอนุรักษ์แหล่งน้ำและสภาพแวดล้อม

1.11 เลือกแหล่งปลูกที่มีปริมาณน้ำเพียงพอที่จะใช้ในการผลิตพืชให้มีคุณภาพ

(2) น้ำที่ใช้ในแปลงปลูกระบบไฮโดรโปนิก (Hydroponic)

1.12 เปลี่ยนน้ำอย่างสม่ำเสมอสำหรับพืชที่ปลูกในระบบไฮโดรโปนิก หรือถ้ามีการนำน้ำกลับมาใช้ใหม่ ให้มีระบบการลดปริมาณการปนเปื้อนของจุลินทรีย์ และ/หรือสารเคมี

1.13 บำรุงรักษาระบบการให้น้ำให้สะอาดตามความเหมาะสมเพื่อป้องกันการปนเปื้อนของจุลินทรีย์

(3) น้ำที่ใช้ในการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว

1.14 น้ำสำหรับใช้ในการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวต้องมีคุณภาพตามมาตรฐานน้ำบริโภคหรือเทียบเท่า โดยให้ความสำคัญกับปัญหาการปนเปื้อนเป็นพิเศษในกรณีดังต่อไปนี้

- น้ำที่จะไปสัมผัสส่วนของผลิตผลที่บริโภคได้
- ผลิตผลที่มีคุณลักษณะทางกายภาพที่ทำให้น้ำตกค้างอยู่ที่ผลิตผล เช่น ใบและพื้นผิวที่ไม่เรียบ

2. พื้นที่ปลูก

2.1 พื้นที่ปลูกไม่อยู่ในสภาพแวดล้อมซึ่งก่อให้เกิดการปนเปื้อนวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตรายต่อผลิตผล

กรณีในพื้นที่ที่มีสภาพแวดล้อมที่เสี่ยงต่อการปนเปื้อนจากวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตราย ให้วิเคราะห์ดิน โดยส่งห้องปฏิบัติการของทางราชการหรือห้องปฏิบัติการที่ได้รับการรับรองระบบคุณภาพ เพื่อวิเคราะห์การปนเปื้อนจากวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตราย และเก็บผลการวิเคราะห์ดินไว้เป็นหลักฐาน

2.2 กรณีจำเป็นต้องใช้พื้นที่ปลูกที่มีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อน ต้องมีข้อพิสูจน์ที่ชัดเจนว่า มีวิธีการบำบัดที่ลดการปนเปื้อนสู่ระดับที่ปลอดภัยได้

2.3 เก็บตัวอย่างดินอย่างน้อย 1 ครั้ง ในระยะเริ่มจัดระบบการผลิตและในช่วงเวลาที่มีสภาพแวดล้อมเสี่ยงต่อการปนเปื้อน ส่งห้องปฏิบัติการของทางราชการหรือห้องปฏิบัติการที่ได้รับการรับรองระบบคุณภาพเพื่อวิเคราะห์การปนเปื้อนจากวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตราย และเก็บผลการวิเคราะห์ดินไว้เป็นหลักฐาน

2.4 หากใช้สารเคมีที่ใช้รมหรือราดดิน เพื่อฆ่าเชื้อในดินหรือวัสดุปลูกให้บันทึกข้อมูลชนิดสารเคมี วันที่ใช้ อัตราส่วนและวิธีใช้ และชื่อผู้ปฏิบัติงาน พร้อมทั้งเก็บบันทึกไว้เป็นหลักฐาน

2.5 พื้นที่ปลูกใหม่ไม่เป็นพื้นที่ที่จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหากมีผลกระทบต่อมีมาตรการในการลด หรือป้องกันผลเสียที่จะเกิดขึ้น

2.6 วางผังแปลง จัดทำแปลง หรือปรับปรุงผังแปลงโดยคำนึงถึงผลกระทบต่อความปลอดภัยอาหาร สิ่งแวดล้อม คุณภาพผลิตผล และสุขภาพ ความปลอดภัยและสวัสดิภาพของผู้ปฏิบัติงาน

2.7 ดูแลรักษาพื้นที่ที่ปลูกพืชเพื่อป้องกันการเสื่อมโทรมของดิน

2.8 ปลุกพืชให้เหมาะสมกับชนิดของดิน และไม่มีความเสี่ยงที่ทำให้สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม

2.9 จัดทำรหัสแปลงปลูกและข้อมูลประจำแปลงปลูก โดยระบุชื่อเจ้าของพื้นที่ปลูก สถานที่ติดต่อ ชื่อผู้ดูแลแปลง (ถ้ามี) สถานที่ติดต่อที่ตั้งแปลงปลูก แผนผังที่ตั้งแปลงปลูก แผนผังแปลงปลูก ชนิดพืชและพันธุ์ที่ปลูก

2.10 จัดทำประวัติการใช้ที่ดินย้อนหลังอย่างน้อย 2 ปี

2.11 พื้นที่ที่ใช้ในการเพาะปลูกต้องเป็นไปตามข้อกำหนดของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

3. วัตถุประสงค์รายการทางการเกษตร

3.1 หากใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร ให้ใช้ตามคำแนะนำหรืออ้างอิงคำแนะนำของกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์หรือตามคำแนะนำในฉลากที่ขึ้นทะเบียนกับกรมวิชาการเกษตร

หยุดใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรก่อนการเก็บเกี่ยวตามช่วงเวลาที่เหมาะสมในฉลากกำกับการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรแต่ละชนิด หรือให้เป็นไปตามคำแนะนำของทางราชการ

กรณีที่มีหลักฐานหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่า มีการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรไม่ตรงตามคำแนะนำให้วิเคราะห์สารพิษตกค้างในผลิตผลโดยห้องปฏิบัติการของทางราชการหรือห้องปฏิบัติการที่ได้รับการรับรองระบบคุณภาพเพื่อวิเคราะห์สารพิษตกค้าง และเก็บผลการวิเคราะห์ไว้เป็นหลักฐาน

กรณีผลการวิเคราะห์สารพิษตกค้างมีปริมาณตกค้างสูงสุดเกินค่ามาตรฐานหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้ตรวจสอบหาสาเหตุของปัญหา และดำเนินการแก้ไขหรือป้องกันการเกิดซ้ำรวมทั้งบันทึกข้อมูลดังกล่าวไว้

3.2 ห้ามใช้หรือมีไว้ในครอบครอง วัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ห้ามผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ครอบครองตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม

3.3 กรณีผลิตเพื่อส่งออก ห้ามใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร ที่ประเทศคู่ค้าห้ามใช้ หรือให้ใช้ตามข้อกำหนดของประเทศคู่ค้า

3.4 มีเอกสารข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ใช้ได้ หรือห้ามใช้ในประเทศและประเทศคู่ค้า

3.5 เลือกใช้เครื่องพ่นสารเคมีและอุปกรณ์ รวมทั้งวิธีการพ่นสารเคมีที่ถูกต้อง โดยตรวจสอบเครื่องพ่นสารเคมีให้อยู่ในสภาพพร้อมที่จะใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.6 ไม่ใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรมากกว่าสองชนิดผสมกัน เว้นแต่จะเป็นคำแนะนำของหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องหรือมีข้อมูลทางวิชาการรับรอง

3.7 ใช้ระบบการจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสานที่เหมาะสมเพื่อลดการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร

3.8 วัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ยังคงเหลืออยู่ในภาชนะบรรจุซึ่งใช้ไม่หมดในคราวเดียวให้ปิดให้สนิทและเก็บในสถานที่เก็บวัตถุอันตรายทางการเกษตร หากมีการเปลี่ยนถ่ายภาชนะบรรจุต้องระบุข้อมูลให้ครบถ้วนถูกต้อง

3.9 จัดเก็บวัตถุดิบอันตรายทางการเกษตรชนิดต่างๆ เป็นสัดส่วนในสถานที่เก็บเฉพาะ เพื่อป้องกันการปนเปื้อนของสารแต่ละชนิด และสามารถควบคุมการหยิบใช้ได้ ไม่ทำให้เกิดการปนเปื้อนสู่ผลิตภัณฑ์ และไม่เกิดอันตรายต่อบุคคล

3.10 จัดเก็บสารเคมีอื่น เช่น น้ำมันเชื้อเพลิง สารทำความสะอาด สารอื่นๆ ที่ไม่ได้ใช้ทางการเกษตร ให้เป็นสัดส่วน เพื่อป้องกันการปนเปื้อนสู่ผลิตภัณฑ์และสิ่งแวดล้อม

3.11 ทำความสะอาดเครื่องพ่นสารเคมีและอุปกรณ์ภายหลังการใช้ทุกครั้ง และกำจัดน้ำล้างด้วยวิธีที่ไม่ทำให้เกิดการปนเปื้อนสู่สิ่งแวดล้อม

3.12 ภาชนะบรรจุวัตถุดิบอันตรายทางการเกษตรที่ใช้หมดแล้วต้องทำลายเพื่อป้องกันการนำกลับมาใช้ หรือกำจัดด้วยวิธีที่ถูกต้อง

3.13 ภาชนะบรรจุวัตถุดิบอันตรายทางการเกษตรที่เสื่อมสภาพหรือหมดอายุต้องเก็บในสถานที่เฉพาะและทำลายเพื่อป้องกันการนำกลับมาใช้ หรือกำจัดด้วยวิธีที่ถูกต้อง

3.14 บันทึกหรือจัดทำบัญชีรายชื่อวัตถุอันตรายทางการเกษตรที่เก็บไว้ในสถานที่เก็บ

3.15 ผู้ปฏิบัติงาน และ/หรือผู้ควบคุมต้องมีความรู้ในการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ถูกต้อง โดยต้องรู้จักศัตรูพืช การเลือกชนิดและอัตราการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร การเลือกใช้เครื่องพ่นและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง

3.16 ผู้ปฏิบัติงานต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันตนเองจากการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร และการปฐมพยาบาลเบื้องต้น

3.17 ขณะปฏิบัติงานผู้ใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร ต้องสวมเสื้อผ้าให้มิดชิด มีอุปกรณ์ป้องกันสารพิษได้แก่ หน้ากากหรือผ้าปิดจมูก ถุงมือ หมวก และสวมรองเท้า เพื่อป้องกันอันตรายจากสารพิษ

3.18 ผู้พ่นวัตถุอันตรายทางการเกษตรต้องอยู่เหนือลมตลอดเวลา รวมถึงต้องระวังละอองฟุ้งกระจายไปปนเปื้อนแปลงใกล้เคียงและสิ่งแวดล้อม

3.19 ผู้พ่นวัตถุอันตรายทางการเกษตรต้องอาบน้ำสระผม และเปลี่ยนเสื้อผ้าทันทีหลังการพ่น เสื้อผ้าที่สวมใส่ขณะพ่น ต้องนำไปซักให้สะอาดทุกครั้ง โดยซักแยกจากเสื้อผ้าที่ใช้ปกติ

3.20 มีอุปกรณ์ปฐมพยาบาลและอุปกรณ์ป้องกันอุบัติเหตุอย่างครบถ้วน เช่น น้ำยาล้างตา น้ำสะอาด ทิชชู่ ฯลฯ

3.21 มีเอกสารคำแนะนำการปฏิบัติกรณีที่มีอุบัติเหตุหรือเหตุฉุกเฉินแสดงไว้ให้เห็นชัดเจนในบริเวณเก็บสารเคมี

4. การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว

(1) แผนควบคุมการผลิต

4.1 มีแผนควบคุมการผลิตเพื่อให้ได้ผลิตผลตรงตามวัตถุประสงค์ โดยใช้หลักการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี หรือใช้ข้อมูลจากงานวิจัยที่ได้รับการยอมรับ หรือข้อมูลจากทางราชการ หรือผู้เชี่ยวชาญด้านพืชนั้นๆ หรือข้อมูลจากคู่ค้า เพื่อกำหนดมาตรการควบคุมในแต่ละขั้นตอนที่อาจส่งผลกระทบต่อความปลอดภัย และ/หรือคุณภาพของผลิตผล และ/หรือสิ่งแวดล้อม และ/หรือสุขภาพ ความปลอดภัยและสวัสดิภาพของผู้ปฏิบัติงาน

(2) ปัจจัยการผลิต

4.2 จัดทำรายการและบันทึกข้อมูลปัจจัยการผลิต แหล่งที่มา และรายละเอียดเฉพาะของปัจจัยการผลิตที่สำคัญ เช่น เมล็ดพันธุ์ หรือต้นพันธุ์ปุ๋ย ธาตุอาหารเสริม วัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ใช้ในกระบวนการผลิตพร้อมทั้งระบุรายการปริมาณ วัน/เดือน/ปีที่จัดซื้อ

- เมล็ดพันธุ์ หรือต้นพันธุ์ หรือส่วนขยายพันธุ์

4.3 เมล็ดพันธุ์ หรือต้นพันธุ์ หรือส่วนขยายพันธุ์ต้องมาจากแหล่งที่เชื่อถือได้ ตรงตามพันธุ์ ตามความต้องการของตลาด สามารถตรวจสอบแหล่งที่มาและประวัติของเมล็ดพันธุ์หรือต้นพันธุ์หรือส่วนขยายพันธุ์ได้

4.4 ไม่ปลูกพืชชนิดที่มาจากเมล็ดพันธุ์ หรือต้นพันธุ์ หรือส่วนขยายพันธุ์ ที่เป็นพืชต่อการบริโภค ยกเว้นมีข้อนำมาในการบริโภคที่ถูกต้อง

4.5 หากมีการคลุกหรือเคลือบเมล็ดพันธุ์ด้วยวัตถุอันตรายทางการเกษตร ให้ใช้ตามวิธีการและอัตราตามคำแนะนำบนฉลากที่ขึ้นทะเบียนตามกฎหมายและบันทึกข้อมูลไว้

- ปุ๋ยและสารปรับปรุงดิน

4.6 มีการจัดการที่ดีในการใช้ปุ๋ยและสารปรับปรุงดิน เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการปนเปื้อนทั้งในด้านจุลินทรีย์ เคมี และกายภาพสู่ผลิตผลในระดับที่จะทำให้ไม่ปลอดภัยต่อการบริโภค โดยใช้ปุ๋ยหรือสารปรับปรุงดินที่ขึ้นทะเบียนกับกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

4.7 หากเกษตรกรผลิตปุ๋ยอินทรีย์ใช้เองในฟาร์ม ปุ๋ยอินทรีย์ต้องผ่านกระบวนการหมักหรือย่อยสลายโดยสมบูรณ์ หรือผ่านกระบวนการอื่นอย่างเพียงพอที่จะไม่ทำให้เกิดโรคสู่คน ทั้งนี้ ให้บันทึกข้อมูลที่ระบุวิธีการวันที่ และช่วงเวลาทำปุ๋ยอินทรีย์

4.8 ไม่ใช่สิ่งขับถ่ายของคนมาเป็นปุ๋ย

4.9 พื้นที่เก็บรักษาผสม และขนย้ายปุ๋ยและสารปรับปรุงดิน หรือพื้นที่สำหรับหมักปุ๋ยอินทรีย์ ต้องแยกเป็นสัดส่วนและอยู่ในบริเวณที่ไม่เกิดการปนเปื้อนสู่พื้นที่ปลูกพืชอาหารและแหล่งน้ำ

4.10 ใช้ปุ๋ยให้เหมาะสมต่อพืชที่ปลูกในอัตราตามคำแนะนำบนฉลาก

4.11 กรณีปลูกพืชในระบบไฮโดรโปนิก ต้องมีการเฝ้าระวังและบันทึกข้อมูลการใช้สารละลายธาตุอาหารพืช

(3) เครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร

4.12 จัดให้มีอุปกรณ์การเกษตรที่เหมาะสมและเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน

4.13 จัดให้มีสถานที่เก็บรักษาเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตรเป็นสัดส่วนปลอดภัย และง่ายต่อการนำไปใช้งาน

4.14 ตรวจสอบอุปกรณ์ เครื่องมือ รวมถึงเครื่องใช้ไฟฟ้าอย่างสม่ำเสมอเพื่อป้องกันอุบัติเหตุและอันตรายต่อผู้ปฏิบัติงาน

4.15 ตรวจสอบเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตรที่ต้องอาศัยความเที่ยงตรงในการปฏิบัติงาน เช่น หัวฉีดพ่นวัตถุอันตรายทางการเกษตรอย่างน้อยปีละครั้ง หากพบว่ามี ความคลาดเคลื่อนต้องปรับปรุงซ่อมแซม หรือ เปลี่ยนใหม่ให้มีประสิทธิภาพตามมาตรฐาน เมื่อนำมาใช้งาน

4.16 ทำความสะอาดเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร รวมทั้งภาชนะที่ใช้ในการบรรจุและขนส่งผลิตผลทุกครั้งก่อนการใช้งาน และหลังใช้งานเสร็จแล้ว

(4) การจัดการในขั้นตอนการผลิต

4.17 มีการจัดการระบบการผลิตเพื่อให้ได้ผลิตผลตรงตามข้อกำหนดของคู่ค้า

(5) การกำจัดของเสียและสิ่งของที่ไม่ใช้ หรือไม่เกี่ยวข้องกับการผลิต

4.18 ส่วนของพืชที่มีโรคเข้าทำลาย ต้องเผาทำลายนอกแปลงปลูก โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

4.19 แยกประเภทของเสียและสิ่งของที่ไม่ใช้หรือไม่เกี่ยวข้องกับการผลิต ให้ชัดเจน รวมทั้งมีที่ทิ้งขยะให้เพียงพอ หรือระบุจุดทิ้งขยะให้ชัดเจนรวมถึงมีการลดของเสียที่เกิดขึ้นในกระบวนการผลิต

5. การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

5.1 ต้องเก็บเกี่ยวผลิตผลที่มีอายุเก็บเกี่ยวที่เหมาะสม โดยผลิตผลมีคุณภาพตามความต้องการของตลาด หรือตามข้อกำหนดของคู่ค้า

5.2 การเก็บเกี่ยวต้องปฏิบัติอย่างถูกสุขลักษณะ เพื่อป้องกันการปนเปื้อนที่มีผลต่อความปลอดภัยในการบริโภค

5.3 คัดแยกผลิตผลที่ไม่ได้คุณภาพออก หากมีการคัดแยกชั้นคุณภาพและขนาดก่อนจำหน่าย ให้คัดแยกชั้นคุณภาพและขนาดของผลิตผลตามข้อกำหนดในมาตรฐานสินค้าเกษตรที่กำหนดสำหรับผลิตผลแต่ละชนิดหรือตามข้อกำหนดของคู่ค้า

5.4 ใช้เครื่องมือหรือวิธีการเฉพาะเพื่อป้องกันการซ้ำหรือเป็นรอยตำหนิของผลิตผลเนื่องจากการเก็บเกี่ยว

5.5 ป้องกันการปนเปื้อนจากวัตถุหรือสิ่งที่เป็นอันตรายสู่ผลิตผลที่มีการคัดเลือกหรือบรรจุในแปลงปลูกแล้ว และไม่วางผลิตผลที่เก็บเกี่ยวแล้วสัมผัสกับพื้นดินโดยตรง

5.6 แยกภาชนะบรรจุของเสียและวัตถุอันตรายทางการเกษตรอย่างชัดเจนจากภาชนะบรรจุในการเก็บเกี่ยวและการขนย้าย เพื่อป้องกันการปนเปื้อน

5.7 อุปกรณ์ ภาชนะบรรจุ และวัสดุที่สัมผัสกับผลิตผลโดยตรง ต้องทำจากวัสดุที่ไม่ทำให้เกิดการปนเปื้อน

5.8 ดูแลรักษาอุปกรณ์และภาชนะบรรจุให้สะอาด เพื่อป้องกันการปนเปื้อนสู่ผลิตผล และตรวจสอบให้มีสภาพพร้อมใช้งาน

5.9 จัดให้มีสถานที่เก็บรักษาอุปกรณ์ ภาชนะบรรจุ และวัสดุ ให้เป็นสัดส่วน โดยแยกออกจากวัตถุอันตรายทางการเกษตรหรือสารเคมีอื่นๆ และสารปรับปรุงดิน และให้มีการป้องกันการปนเปื้อนจากสัตว์พาหะนำโรค

5.10 จัดแยกผลิตผลด้วยคุณภาพกับผลิตผลที่มีคุณภาพ รวมถึงมีแผนการใช้ประโยชน์จากผลิตผลที่ด้อยคุณภาพ และตรวจสอบการคลงปนของผลิตผลที่ด้อยคุณภาพ

5.11 สถานที่ที่ใช้ในการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว ต้องมีโครงสร้างที่สามารถป้องกันความเสี่ยงจากการปนเปื้อนในผลิตผล

5.12 หากพบความเสี่ยงในการปนเปื้อนอันตรายทางกายภาพจากอุปกรณ์และเครื่องมือ ให้มีมาตรการป้องกัน

5.13 ป้องกันสัตว์เลี้ยงไม่ให้อยู่ในบริเวณปฏิบัติงาน โดยเฉพาะสถานที่เก็บเกี่ยว คัดบรรจุ และเก็บรักษา หากมีความเสี่ยงในการเป็นพาหะนำโรค ให้มีมาตรการป้องกัน

5.14 หากมีการใช้เหยื่อหรือกับดักเพื่อกำจัดสัตว์พาหะนำเชื้อต้องจัดวางในบริเวณที่ไม่มีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อนสู่ผลิตผล ภาชนะบรรจุ และวัสดุ รวมถึงให้มีการบันทึกข้อมูล

6. การทักผลผลิตการงานเข้าในแปลงปลูกและเก็บรักษา

6.1 มีการจัดการด้านสุขลักษณะของสถานที่และวิธีการขนย้ายพักผลิตผล และ/หรือเก็บรักษาผลิตผล เพื่อป้องกันการปนเปื้อนจากอันตรายและสิ่งแปลกปลอมที่มีผลต่อความปลอดภัยในการบริโภคและคุณภาพของผลิตผล

6.2 ใช้วัสดุรองพื้นในบริเวณพักผลิตผลที่เก็บเกี่ยวแล้ว เพื่อป้องกันการปนเปื้อนจากสิ่งปฏิกูล เศษดินและสิ่งสกปรก หรือสิ่งที่เป็นอันตรายอื่นๆ จากพื้นดิน

6.3 ไม่ใช้พาหนะที่ขนย้ายหรือขนส่งวัตถุอันตรายทางการเกษตร หรือปุ๋ย หรือสารปรับปรุงบำรุงดิน ในการขนย้ายหรือขนส่งผลิตผล เพื่อป้องกันการปนเปื้อนที่เป็นอันตรายต่อการบริโภค ในกรณีที่ไม่สามารถแยกพาหนะในการขนย้ายหรือขนส่งได้ ต้องทำความสะอาดพาหนะ เพื่อป้องกันการปนเปื้อนดังกล่าว รวมถึงมีการบันทึกการใช้พาหนะขนส่ง

6.4 เลือกใช้ภาชนะที่ใช้ในการบรรจุขั้นต้น เพื่อการขนถ่ายผลิตผลภายในพื้นที่แปลงปลูกไปยังพื้นที่คัดแยกบรรจุที่เหมาะสม มีวัสดุกรุภายในภาชนะเพื่อป้องกันการกระแทกเสียดสี

6.5 การจัดวางผลิตผลในบริเวณพักผลิตผลที่เก็บเกี่ยวในแปลงปลูกต้องเหมาะสม สามารถป้องกันการเกิดรอยแผลที่ผลิตผลจากการขีดขีดหรือการกระทบกรรวมทั้งปัญหาการเสื่อมสภาพของผลิตผลอันเนื่องจากความร้อนและแสงแดด

6.6 การขนย้ายผลิตผลในแปลงปลูกให้ปฏิบัติด้วยความระมัดระวังและป้องกันการปนเปื้อนที่เป็นอันตรายต่อการบริโภคได้

6.7 กรณีผลิตผลที่เสื่อมคุณภาพง่ายต้องมีการดูแลและป้องกันที่เหมาะสมก่อนการขนส่ง

6.8 พาหนะที่ใช้ในการขนย้ายต้องสามารถรักษาคุณภาพของผลิตผล

6.9 ให้ขนส่งผลิตผลที่บรรจุภาชนะแล้วด้วยความระมัดระวัง และขนส่งไปยังจุดรวบรวมสินค้าทันทีที่เก็บเกี่ยว และ/หรือหลังการตัดแต่งคัดคุณภาพหรือคัดขนาดแล้ว

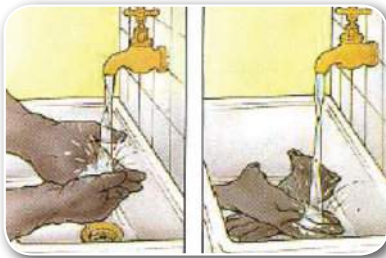
7. สุขลักษณะส่วนบุคคล

7.1 ผู้ปฏิบัติงานต้องมีความรู้ความเข้าใจ หรือได้รับการฝึกอบรม สุขลักษณะส่วนบุคคล เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกสุขลักษณะ

7.2 ผู้ที่สัมผัสกับผลิตภัณฑ์โดยตรง โดยเฉพาะหลังการเก็บเกี่ยวผลิตภัณฑ์ที่มีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อน ต้องมีการดูแลสุขลักษณะส่วนบุคคลและมีวิธีการป้องกันไม่ให้เกิดการปนเปื้อนสู่ผลิตภัณฑ์

7.3 มีสิ่งอำนวยความสะดวกด้านสุขลักษณะส่วนบุคคลที่เพียงพอและ อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน สามารถป้องกันของเสียต่างๆไม่ให้เกิดการปนเปื้อนสู่แปลงปลูกและผลิตภัณฑ์

7.4 กรณีผู้ปฏิบัติงานเจ็บป่วยต้องรายงานให้ผู้ดูแลการผลิตทราบ เพื่อ ตัดสินใจในการปฏิบัติงานที่ไม่ให้เกิดการปนเปื้อนสู่ผลิตภัณฑ์

7.5 ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับวัตถุดิบอันตรายทางการเกษตรต้องได้รับการตรวจสอบสุขภาพอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

7.6 จัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานที่เหมาะสมแก่ผู้ปฏิบัติงาน

7.7 จัดการอบรมให้ความรู้แก่ผู้ปฏิบัติงานอย่างเหมาะสมตามหน้าที่ที่ได้รับผิดชอบ

7.8 เจ้าของฟาร์มและผู้ปฏิบัติงานต้องมีความรู้หรือได้รับการฝึกอบรมที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

๘. บันทึกข้อมูลและการตามสอบ

(1) เอกสารและบันทึกข้อมูล

- 8.1 มีบันทึกข้อมูลการใช้น้ำที่มีรายละเอียดต่างๆ เช่น ชนิดพืช วันที่สถานที่ และปริมาณน้ำใช้ หรือระยะเวลาให้น้ำ
- 8.2 มีบันทึกข้อมูลการใช้สารเคมีฆ่าเชื้อในดิน
- 8.3 มีบันทึกข้อมูลรหัสแปลงปลูกและข้อมูลประจำแปลงปลูก
- 8.4 มีบันทึกข้อมูลการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตรทุกครั้งที่ใช้ อย่างน้อยให้ระบุชนิดพืช ชนิดสารเคมี วัตถุประสงค์การใช้ วันที่ใช้ อัตราและวิธีการใช้ วันที่เก็บเกี่ยว และชื่อผู้ปฏิบัติงาน
- 8.5 มีบันทึกข้อมูล/หลักฐานการได้มาของวัตถุอันตรายทางการเกษตรและมีบันทึกรายชื่อวัตถุอันตรายทางการเกษตรที่จัดเก็บ
- 8.6 มีบันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับการได้มาและการใช้ปุ๋ยและสารปรับปรุงดิน เช่น วันที่ ชนิด ปริมาณ อัตราที่ใช้ วิธีการใช้ ช่วงระยะเวลาของการปลูกพืชที่มีการใช้ปุ๋ย และชื่อผู้ปฏิบัติงาน

8.7 มีบันทึกข้อมูลการปฏิบัติ ก่อนและหลังการเก็บเกี่ยวในขั้นตอนการปฏิบัติที่สำคัญที่มีผลต่อความปลอดภัยของผลิตผล

8.8 มีบันทึกข้อมูลการปฏิบัติ ก่อนและหลังการเก็บเกี่ยวในขั้นตอนการปฏิบัติที่สำคัญที่มีผลต่อคุณภาพของผลิตผล

8.9 มีบันทึกข้อมูลการกำจัด สัตว์พาหะนำเชื้อ

8.10 มีบันทึกข้อมูลการใช้ พาหะขนส่ง

8.11 มีการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับประวัติการฝึกอบรม และ/หรือเก็บหลักฐานผลการตรวจสอบ และ/หรือ การจัดการด้านสุขลักษณะส่วนบุคคล

8.12 จัดทำเอกสารหรือแบบบันทึกให้เป็นปัจจุบันสำหรับการผลิตในฤดูกาลนั้นๆ รวมทั้งมีการบันทึกข้อมูลให้ครบถ้วน และลงชื่อผู้ปฏิบัติงานทุกครั้งที่มีการบันทึกข้อมูล

8.13 มีการจัดเก็บเอกสาร และ/หรือ บันทึกข้อมูลเป็นหมวดหมู่แยกเป็นฤดูกาลผลิตแต่ละฤดูกาล เพื่อสะดวกต่อการตรวจสอบและการนำมาใช้

(2) การตามสอบและการทบทวนวิธีปฏิบัติ

- การตามสอบ

8.14 ผลิตผลที่อยู่ระหว่างการเก็บรักษาและขนย้าย หรือบรรจุเพื่อจำหน่าย ต้องมีการระบุรุ่นผลิตผล หรือติดรหัส หรือเครื่องหมายแสดงแหล่งผลิต หรือวันที่เก็บเกี่ยว ให้สามารถตรวจสอบที่มาของผลิตผลได้

8.15 ในกรณีที่มีการจำหน่ายผลิตผล ต้องบันทึกข้อมูลผู้รับซื้อผลิตผลหรือแหล่งที่นำผลิตผลไปจำหน่าย รวมถึงปริมาณที่จำหน่าย

8.16 เก็บรักษาสันทิกข้อมูลการปฏิบัติงานและเอกสารสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานไว้อย่างน้อย 2 ปี ของการผลิตติดต่อกันหรือตามที่อยู่ประกอบการหรือประเทศคู่ค้าต้องการ เพื่อให้สามารถตามสอบและเรียกคืนสินค้าเมื่อเกิดปัญหาได้

8.17 กรณีพบปัญหาการปฏิบัติในแปลงปลูกที่อาจมีผลต่อความปลอดภัย ต้องแยกผลิตผลและป้องกันไม่ให้มีการนำไปจำหน่าย หากพบหลังจากจำหน่ายแล้วให้รีบแจ้งผู้ซื้อผลิตผลทันที

8.18 กรณีที่พบปัญหาการปฏิบัติในแปลงปลูกที่อาจมีผลต่อความปลอดภัย ให้สืบหาสาเหตุและหาแนวทางแก้ปัญหา เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดขึ้นอีก และให้มีการบันทึกข้อมูล

- การทบทวนวิธีปฏิบัติ

8.19 ทบทวนการปฏิบัติงานด้านการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี หรือทบทวนบันทึกข้อมูลอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เพื่อให้มั่นใจในกระบวนการผลิตและปรับปรุงขั้นตอนการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ รวมถึงเก็บบันทึกข้อมูลการทบทวนและแก้ไขไว้

8.20 มีการแก้ไขข้อร้องเรียนที่เกี่ยวข้อง และเก็บบันทึกข้อมูลการแก้ปัญหาข้อร้องเรียนไว้

ภาคผนวก

เกณฑ์การรับรองตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร

ตามประกาศสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ และเงื่อนไข การจัดระบบองค์กรของผู้ขอรับใบอนุญาต เป็นผู้ประกอบการ ตรวจสอบมาตรฐานเกี่ยวกับกรรมวิธี หรือกระบวนการจัดการที่เกี่ยวกับสินค้าเกษตร: สำหรับหลักเกณฑ์การรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี พ.ศ. 2555 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2557 ลงวันที่ 6 มิถุนายน พ.ศ. 2557 ได้กำหนดเกณฑ์การรับรองตามมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืชอาหาร ดังต่อไปนี้

1) ระดับของข้อกำหนดตามหลักเกณฑ์การรับรอง มี 3 ระดับ ดังนี้

- **ข้อกำหนดหลัก** (major requirements) หมายถึง ข้อกำหนดที่ต้องปฏิบัติตามหากบกพร่องจะส่งผลกระทบต่อทางตรงหรือรุนแรงต่อพืชอาหาร ทำให้ผลิตผลไม่ปลอดภัยต่อผู้บริโภค มีทั้งหมด 23 ข้อ
- **ข้อกำหนดรอง** (minor requirements) หมายถึง ข้อกำหนดที่ควรปฏิบัติ หากบกพร่องจะส่งผลกระทบต่อพืชอาหารทำให้ผลิตผลมีความเสี่ยงต่อความปลอดภัยต่อผู้บริโภค มีทั้งหมด 41 ข้อ
- **ขอแนะนำ** (recommendations) หมายถึง ข้อกำหนดที่นำไปปฏิบัติ เพื่อสนับสนุนให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับการผลิตพืชอาหาร มีทั้งหมด 52 ข้อ

2) เกณฑ์ตัดสินในการรับรอง การตัดสินผลการตรวจประเมินว่าการปฏิบัติเป็นไปตามข้อกำหนดของมาตรฐานสินค้าเกษตร มีเกณฑ์ดังนี้

- ผลการตรวจประเมินต้องเป็นไปตามข้อกำหนดหลักทุกข้อ
- ผลการตรวจประเมินต้องเป็นไปตามข้อกำหนดรองไม่น้อยกว่า 60% ของข้อกำหนดรองทั้งหมด กรณีการตรวจประเมินเพื่อต่ออายุใบรับรองมาตรฐานในรอบต่อไป ต้องแสดงให้เห็นว่ามีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ตารางแสดงระดับของข้อกำหนด

ระดับข้อกำหนด	รายการ	ข้อกำหนด
ข้อกำหนดหลัก	1. น้ำ	1.1, 1.2, 1.12, 1.13, 1.14
	2. พื้นที่ปลูก	2.1, 2.2, 2.4, 2.11
	3. วัตถุอันตรายทางการเกษตร	3.1, 3.2, 3.3, 3.11, 3.15
	4. การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว	4.8, 4.11
	5. การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว	5.1, 5.2, 5.7
	6. การพักผลผลิต การขนย้ายในแปลงปลูกและเก็บรักษา	-
	7. สุขลักษณะส่วนบุคคล	7.2
	8. บันทึกข้อมูลและการตามสอบ	8.2, 8.4, 8.7
ข้อกำหนดรอง	1. น้ำ	1.3, 1.7
	2. พื้นที่ปลูก	2.3, 2.5, 2.6, 2.9
	3. วัตถุอันตรายทางการเกษตร	3.5, 3.8, 3.9, 3.12, 3.13, 3.16, 3.17, 3.19
	4. การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว	4.5, 4.6, 4.7, 4.9, 4.15, 4.17
	5. การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว	5.3, 5.5, 5.6, 5.9, 5.13, 5.14
	6. การพักผลผลิต การขนย้ายในแปลงปลูกและเก็บรักษา	6.1, 6.2, 6.3, 6.5, 6.7
	7. สุขลักษณะส่วนบุคคล	7.1, 7.3, 7.5
	8. บันทึกข้อมูลและการตามสอบ	8.3, 8.9, 8.10, 8.11, 8.14, 8.15, 8.16

ระดับข้อกำหนด	รายการ	ข้อกำหนด
ข้อเสนอแนะ	1. น้ำ	1.4, 1.5, 1.6, 1.8, 1.9, 1.10, 1.11
	2. พื้นที่ปลูก	2.7, 2.8, 2.10
	3. วัตถุประสงค์รายทางการเกษตร	3.4, 3.6, 3.7, 3.10, 3.14, 3.18, 3.20, 3.21
	4. การจัดการคุณภาพในกระบวนการผลิตก่อนการเก็บเกี่ยว	4.1, 4.2, 4.3, 4.4, 4.10, 4.12, 4.13, 4.14, 4.16, 4.18, 4.19
	5. การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว	5.4, 5.8, 5.10, 5.11, 5.12
	6. การพักผลผลิตผล การขนย้ายในแปลงปลูกและเก็บรักษา	6.4, 6.6, 6.8, 6.9
	7. สุขลักษณะส่วนบุคคล	7.4, 7.6, 7.7, 7.8
	8. บันทึกข้อมูลและการตรวจสอบ	8.1, 8.5, 8.6, 8.8, 8.12, 8.13, 8.17, 8.18, 8.19, 8.20

ข้อห้ามยสารเคมีซึ่งเป็นวัตถุอันตรายทางการเกษตรที่ห้ามมิให้มีการผลิต การนำเข้า การส่งออก หรือการมีไว้ในครอบครอง (อ.อ.)

มีทั้งหมด 98 ชนิด หากไม่ปฏิบัติตาม มีโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี หรือปรับไม่เกิน 1,000,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ลำดับที่	รายชื่อวัตถุอันตรายชนิดที่ 4
1	กรด (2,4,5-ไตรคลอโรฟีนอกซีอะซิติก) [(2,4,5-trichlorophenoxy)acetic acid] หรือ 2,4,5-ที (2,4,5-T)
2	2,4,5-ทีซีพี (2,4,5-TCP) หรือ 2,4,5-ไตรคลอโรฟีนอล (2,4,5-trichlorophenol)
3	2,4,5-ทีพี (2,4,5-TP) หรือ กรด (±)-2-(2,4,5-ไตรคลอโรฟีนอกซี)โพรพิโอนิก [(±)-2-(2,4,5-trichlorophenoxy) propionic acid]
4	4-อะมิโนไดฟีนิล (4-aminodiphenyl)
5	4-ไนโตรไดฟีนิล (4-nitrodiphenyl)
6	อัลดริน (aldrin)
7	อะมิโนคาร์บ (aminocarb)
8	อะมิโทรล (amitrole)
9	อะราไมท์ (aramite)
10	แอสเบสตอส : อะโมไซต์ (asbestos-amosite)
11	อะซีนฟอส-เอทิล (azinphos-ethyl)
12	อะซีนฟอส-เมทิล (azinphos-methyl)
13	เบนซิดีน (benzidine)
14	เบตา-เอชซีเอช (beta-HCH) หรือ 1,3,5/2,4,6-เฮกซะคลอโรไซโคลเฮกเซน (1,3,5/2,4,6-hexachlorocyclohexane)
15	บีเอชซี (เบนซีนเฮกซะคลอไรด์) [BHC(benzene hexachloride)] หรือ เอชซีเอช (เฮกซะคลอโรไซโคลเฮกเซน) [HCH(hexachlorocyclohexane)]
16	ไบนาพาคริล (binapacryl)
17	บิส (คลอโรเมทิล) อีเทอร์ [bis (chloromethyl) ether]
18	โบรโมฟอส (bromophos)
19	โบรโมฟอส-เอทิล (bromophos-ethyl)
20	แคดเมียมและสารประกอบแคดเมียม (cadmium and cadmium compounds)
21	แคลเซียมอาร์ซีเนต (calcium arsenate)
22	แคปทาฟอล (captafol)
23	คาร์บอนเตตระคลอไรด์ (carbon tetrachloride) หรือ เตตระคลอโรมีเทน (tetrachloromethane)

ลำดับที่	รายชื่อวัตถุอันตรายชนิดที่ 4
24	คลอร์ดาน (chlordane)
25	คลอร์ดีโคน (chlordecone)
26	คลอร์ดิมิฟอร์ม (chlordimeform)
27	คลอโรเบนซิลเลต (chlorobenzilate)
28	คลอโรฟีนอล (chlorophenol)
29	คลอริโทอโฟส (chlorthiophos)
30	คอปเปอร์ (II) อาซิเนต [copper (II) arsenate] หรือ คอปเปอร์อาร์ซิเนตไฮดรอกไซด์ (copper arsenate hydroxide)
31	ไซโคลเฮกซิมิด (cycloheximide)
32	ไซเฮกซาติน (cyhexatin)
33	ดามิโนไซด์ (daminozide)
34	ดีบีซีพี (DBCP) หรือ 1,2-ไดโบรม-3-คลอโรโพรเพน (1,2-dibromo-3-chloropropane)
35	ดีดีที (DDT) หรือ 1,1,1-ไตรคลอโร-2,2-บิส (คลอโรฟีนิล) อีเทน [1,1,1-trichloro-2,2-bis (chlorophenyl) ethane]
36	ดีมีฟอน (demephion)
37	ดีมีตอน (demeton)
38	ดีลดริน (dieldrin)
39	ไดเมฟอกซ์ (dimefox)
40	ไดโนเซบ (dinoseb)
41	ไดโนเทิร์บ (dinoterb)
42	ไดซัลไฟตอน (disulfoton)
43	ดีเอ็นโอซี (DNOC) หรือ 4,6-ไดไนโตร-ออโรโท-ครีซอล (4,6-dinitro-o-cresol)
44	อีดีบี (EDB) หรือ เอทิลีนไดโบรมไนด์ (ethylene dibromide)
45	เอนโดซัลแฟน (endosulfan) (ยกเว้น CS formulation)
46	เอนดริน (endrin)
47	เอทิลเฮกซิลีนไกลคอล (ethyl hexyleneglycol) หรือ เอทิลเฮกเซนไดออล (ethyl hexane diol) หรือ อีโทเฮกซะไดออล (ethohexadiol)
48	เอทิลีนไดคลอไรด์ (ethylene dichloride) หรือ 1,2-ไดคลอโรอีเทน (1,2-dichloroethane)
49	เอทิลีนออกไซด์ (ethylene oxide) หรือ 1,2-อีพอกซีอีเทน (1,2-epoxyethane)
50	เฟนซัลโฟไทออน (fensulfothion)
51	เฟนติน (fentin)

ลำดับที่	รายชื่อวัตถุอันตรายชนิดที่ 4
52	ฟลูออโรอะซิทาไมด์ (fluoroacetamide)
53	โฟโนฟอส (fonofos)
54	เฮปทาคลอร์ (heptachlor)
55	เฮกซะคลอโรเบนซีน (hexachlorobenzene)
56	เลดอาร์ซีเนต (lead arsenate)
57	เลปโทฟอส (leptophos)
58	ลินเดน (lindane) หรือ แกมมา-เฮกซะคลอโรไซโคลเฮกเซน (gamma-hexachlorocyclohexane) หรือ แกมมา-เอชซีเอช (Y- HCH)
59	กรด 4-(4-คลอโร-ออร์โท-โทลิลอกซี)บิวไทริก[4-(4-chloro-o-tolyloxy)butyric acid] หรือ เอ็มซีพีบี (MCPB)
60	เมโคพรอป (mecoprop)
61	เมฟอสโฟลาน (mephosfolan)
62	สารประกอบปรอท (mercury compounds)
63	เมทามิโดฟอส (methamidophos)
64	เมวินฟอส (mevinphos)
65	เอ็มจีเค รีเพลเลนท์-11 (MGK repellent-11) หรือ 1,5อัลฟา,6,9,9อัลฟา,9เบตา-เฮกซะไฮโดร-4อัลฟา(4เอช)-ไดเบนโซฟูแรนคาร์บอกซัลดีไฮด์ [1,5a,6,9,9a,9b-hexahydro-4a(4H)-dibenzofurancarboxaldehyde]
66	ไมเร็กซ์ (mirex)
67	โมนโครโตฟอส (monocrotophos)
68	แนฟทิลามีน (naphthylamine)
69	ไนโตรเฟน (nitrofen)
70	ออร์โท-ไดคลอโรเบนซีน (o- dichlorobenzene) หรือ 1,2-ไดคลอโรเบนซีน (1,2-dichlorobenzene)
71	พาราไทออน (parathion)
72	พาราไทออน-เมทิล (parathion-methyl)
73	ปารีส กรีน (paris green)
74	เพนตะคลอโรฟีเนตโซเดียม (pentachlorophenate sodium) หรือ เพนตะคลอโรฟีนออกไซด์โซเดียม (pentachlorophenoxide sodium)
75	เพนตะคลอโรฟีโนล (pentachlorophenol)
76	เอ็มซีทีเอ-ไทโอเอทิล (MCPA-thioethyl) หรือ ฟีนไทออล (phenothiol) หรือ เอส-เอทิล 4-คลอโร-ออร์โท-โทลิลอกซีไทโออะซิเตต (S-ethyl 4-chloro-o-tolyloxythioacetate)

ลำดับที่	รายชื่อวัตถุอันตรายชนิดที่ 4
77	โฟเรต (phorate)
78	ฟอสฟามิดอน (phosphamidon)
79	ฟอสฟอรัส (phosphorus)
80	โพลีโบรมิเนเต็ดไบฟีนิล (polybrominated biphenyls) หรือ พีบีบี (PBB)
81	โพลีคลอรีเนเต็ดเทอร์ฟีนิล (polychlorinated terphenyl) หรือ พีซีที (PCT)
82	โพรโทเอต (prothoate)
83	ไพรินูรอน (pyrinuron) หรือ ไพริมินิล (piriminil)
84	ซาฟรอล (safrole)
85	สคราแดน (schradan)
86	โซเดียมอาร์ซีไนต์ (sodium arsenite)
87	โซเดียมคลอเรต (sodium chlorate)
88	ฟลูออโรอะซิเตตโซเดียม (fluoroacetate sodium)
89	สโตรเบน (strobane) หรือ โพลีคลอโรเทอร์พีนส์ (polychloroterpenes)
90	ซัลโฟเทป (sulfotep)
91	ทีดีอี (TDE) หรือ ดีดีดี (DDD) หรือ 1,1-ไดคลอโร-2',2'-บิส (4-คลอโรฟีนิล) อีเทน [1,1-dichloro-2',2'-bis (4-chlorophenyl) ethane]
92	ทีอีพีพี (TEPP) หรือ เตตระเอทิลไพโรฟอสเฟต (tetraethyl pyrophosphate)
93	แทลเลียมซัลเฟต (thallium sulfate)
94	ทอกซาฟีน (toxaphene) หรือ แคมพีคลอร์ (campechlor)
95	ทริส (2,3 -ไดโบรมโพรพิล) ฟอสเฟต [tris (2,3-dibromopropyl) phosphate]
96	ไวนิลคลอไรด์โมโนเมอร์ (vinyl chloride monomer) หรือ โมโนคลอโรอีthin (monochloroethene)
97	ไดโครโตฟอส (dicrotophos)
98	อีพีเอ็น (EPN)

เอกสารเกี่ยวกับที่ดิน

เพื่อประกอบการขอรับรองมาตรฐาน ระบบการผลิต GAP และ Organic

เอกสาร	ใช้ได้	ใช้ไม่ได้	เงื่อนไข
1. โฉนดที่ดิน หมายถึง หนังสือสำคัญแสดงกรรมสิทธิ์ในที่ดินซึ่งออกให้ตามประมวลกฎหมายที่ดินปัจจุบัน นอกจากนี้ยังรวมถึงโฉนดแผนที่ โฉนดตรวจจอง และตรวจจองที่ว่า “ได้ทำประโยชน์แล้ว” ซึ่งออกให้ตามกฎหมายเก่า แต่ก็ถือว่ามามีกรรมสิทธิ์เช่นกัน	●		ไม่มี
2. น.ส.2 หมายถึง หนังสือที่ทางราชการออกให้เพื่อเป็นการแสดงความยินยอมให้ครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินเป็นการชั่วคราว ซึ่งหนังสือหรือใบจองนี้ จะออกให้แก่ราษฎรที่ทางราชการได้จัดที่ดินให้ทำกินตามประมวลกฎหมายที่ดิน	●		1. ชื่อในเอกสาร (น.ส.2 และ น.ส. 3) ต้องตรงกับชื่อผู้ขอการรับรองมาตรฐาน ถ้าไม่ตรงแต่เป็นชื่อทายาทโดยธรรม หรือ คู่สมรส หรือ พ่อ-แม่ สามารถใช้ได้ 2. พื้นที่ที่ระบุในเอกสาร ตรงกับพื้นที่ที่ขอการรับรองมาตรฐาน
3. น.ส.3 หมายถึง หนังสือรับรองจากทางราชการว่าได้ทำประโยชน์ในที่ดินแล้ว ออกให้แก่ผู้ครอบครองที่ดินทั่วไปในพื้นที่ที่ไม่มีระวางรูปถ่ายทางอากาศ ซึ่งทางรัฐมนตรียังไม่ได้ประกาศยกเลิกอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติการตามประมวลกฎหมายที่ดินของหัวหน้าเขตหรือนายอำเภอ	●		
4. น.ส.3.ก หมายถึง หนังสือรับรองการทำประโยชน์ในที่ดินออกให้ในท้องที่ที่มีระวางรูปถ่ายทางอากาศ	●		1. ชื่อในเอกสาร น.ส.3ก ตรงกับชื่อผู้ขอการรับรองมาตรฐาน ถ้าไม่ตรงแต่เป็นชื่อของทายาทโดยธรรม หรือ คู่สมรส หรือ พ่อ-แม่ สามารถใช้ได้ 2. พื้นที่ที่ระบุใน น.ส.3ก ตรงกับพื้นที่ที่ขอการรับรองมาตรฐาน

เอกสาร	ใช้ได้	ใช้ไม่ได้	เงื่อนไข
<p>5. ปส.23 หนังสืออนุญาต ให้เข้าทำประโยชน์ และอยู่อาศัยภายในเขตป่าสงวนแห่งชาติ มีอายุ การอนุญาต 30 ปี</p>	●		<p>1. กรณี ปส.23 ที่อนุญาต ให้ราษฎรเป็นรายบุคคลให้ตรวจสอบ รายชื่อในเอกสาร ปส.23 ว่าตรงกับ รายชื่อเกษตรกรหรือไม่</p> <p>2. กรณี ปส.23 ตามโครงการ จัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบาย รัฐบาล (คทช.) ซึ่งจะออกหนังสือ อนุญาตให้จังหวัดท้องที่ (ในลักษณะ แปลงรวม) ดังนั้น การตรวจสอบ รายชื่อราษฎรให้ประสานคณะ อนุกรรมการนโยบายที่ดินจังหวัด (คทช. จังหวัด) ดำเนินการตรวจสอบ กับรายชื่อราษฎรผู้ได้รับการจัดที่ดิน ในพื้นที่นั้นๆ ต่อไป</p>
<p>6. ส.ป.ก. 4-01 หมายถึง หนังสือแสดงการครอบ ครองที่ดินที่ออกให้กับประชาชนเข้าทำประโยชน์ ในเขตปฏิรูปที่ดิน ตามพ.ร.บ. การปฏิรูปที่ดิน เพื่อเกษตรกรรวม พ.ศ. 2518</p>	●		<p>ชื่อผู้ครอบครองสิทธิ์ ส.ป.ก. 4-01 ตรงกับชื่อผู้ขอการรับรอง มาตรฐาน ถ้าไม่ตรงแต่เป็นชื่อของ ทายาทโดยธรรม หรือ คู่สมรสหรือ พ่อ-แม่ สามารถใช้ได้ แต่ให้ระบุว่า ใครคือผู้ขอการรับรอง หรือทำการ ผลิตจริง</p>
<p>7. ก.ส.น.5 หมายถึง หนังสือแสดงการทำ ประโยชน์ในนิคมสหกรณ์</p>	●		<p>ตรวจสอบชื่อผู้ครอบครองสิทธิ์ กับชื่อผู้ขอการรับรองมาตรฐาน ถ้าไม่ตรงแต่เป็นชื่อของทายาท โดยธรรม หรือ คู่สมรส หรือพ่อ- แม่ สามารถใช้ได้ แต่ให้ระบุว่าใคร คือผู้ขอการรับรอง หรือทำการผลิต จริง</p>
<p>8. น.ค.3 หมายถึง หนังสือแสดงการทำประโยชน์ ในนิคมสร้างตนเอง</p>	●		<p>ตรวจสอบชื่อผู้ครอบครองสิทธิ์ กับชื่อผู้ขอการรับรองมาตรฐาน ถ้าไม่ตรงแต่เป็นชื่อของทายาท โดยธรรม หรือ คู่สมรส หรือพ่อ- แม่ สามารถใช้ได้ แต่ให้ระบุว่าใคร คือผู้ขอการรับรอง หรือทำการผลิต จริง</p>

เอกสาร	ใช้ได้	ใช้ไม่ได้	เงื่อนไข
<p>9. ส.ค.1 (แบบแจ้งการ ครอบครองที่ดิน) หมายถึง แบบแจ้งการครอบครอง และทำประโยชน์ ในที่ดิน ก่อนวันที่ประมวลกฎหมายที่ดินใช้บังคับ (พ.ศ. 2497) โดยไม่มีหนังสือสำคัญแสดงกรรมสิทธิ์ ที่ดิน</p>	●		<p>1. ตรวจสอบพื้นที่ว่าอยู่ในพื้นที่ ผิดกฎหมายหรือไม่กับหน่วยงาน รับผิดชอบในพื้นที่นั้น</p> <p>2. ตรวจสอบหรือสอบถามแปลง ข้างเคียงหรือฝ่ายปกครองในพื้นที่ว่า ผู้ขอการรับรองมาตรฐานฯ ทำการ เกษตรในพื้นที่นั้นจริง</p>
<p>10. เอกสารรับรอง ที่ออกโดยหน่วยงานที่มี อำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่นั้น เช่น พื้นที่ สาธารณประโยชน์ พื้นที่ของหน่วยงานทหาร ที่ราชพัสดุ</p>	●		<p>เอกสารรับรองจากจังหวัด อำเภอ หรือองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน หรือ ผู้มี อำนาจในพื้นที่ตรวจสอบและลงนาม ในหนังสือรับรองการใช้ประโยชน์ ที่ดินเพื่อการรับรองมาตรฐาน หรือ หนังสือยินยอมให้ใช้ที่ดินนั้นได้</p>
<p>11. สัญญาเช่าที่ดิน</p>	●		<ul style="list-style-type: none"> - ต้องมีสำเนาหรืออ้างอิง ประเภทและเลขหนังสือแสดงสิทธิ์ ในที่ดิน ข้อ 1-4 ประกอบ หรือ - หนังสือยินยอมการใช้ ประโยชน์ที่ดินหรือเอกสารรับรอง ตามข้อ 10 ประกอบ
<p>12. หนังสืออนุญาต สทก. แบบ สทก.1ก และ สทก.2ก</p> <p>หนังสืออนุญาตให้ทำประโยชน์และอยู่อาศัย ภายในเขตปรับปรุงป่าสงวนแห่งชาติ อนุญาต คราวละ 5 ปี</p>	●		<p>ปัจจุบันหนังสืออนุญาต สทก. ส่วนมากได้สิ้นสุดการอนุญาตแล้ว และนโยบายรัฐบาลในปัจจุบันให้ ดำเนินการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนใน ลักษณะแปลงรวม (ไม่ให้ออกหนังสือ อนุญาตเป็นรายบุคคล) ดังนั้น กรมป่าไม้จึงไม่สามารถต่ออายุ</p>

เอกสาร	ใช้ได้	ใช้ไม่ได้	เงื่อนไข
<p>แบบ สทก.1ข</p> <p>หนังสืออนุญาตให้ทำการปลูกป่าหรือไม้ยืนต้นภายในเขตปรับปรุงป่าสงวนแห่งชาติ อนุญาตคราวละ 10 ปี</p> <p>สทก.1</p> <p>หนังสืออนุญาตให้ได้รับการผ่อนผันให้มีสิทธิทำกินชั่วคราวในเขตป่าสงวนแห่งชาติ (ครั้งที่ 1) สิ้นสุดการอนุญาตแล้ว</p> <p>ทั้งนี้ หนังสืออนุญาต สทก. สามารถตกทอดไปถึงทายาทได้ห้ามซื้อ-ขาย หรือให้บุคคลอื่นทำประโยชน์ที่ดิน สทก. และห้ามละทิ้งไม่ทำประโยชน์หรือไม่อยู่อาศัยในที่ดิน สทก.</p>			<p>หนังสืออนุญาต สทก. ให้ราษฎรได้หากราษฎรผู้ได้รับ สทก. ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กรมป่าไม้กำหนดไว้ ก็ถือว่าบุคคลดังกล่าวยังได้รับการผ่อนผันให้อยู่อาศัยและทำกินในป่าสงวนแห่งชาตินั้นได้</p> <p>ดังนั้นเกษตรกรที่ได้รับการรับรอง GAP / Organic อยู่เดิมสามารถขอต่ออายุการรับรองได้ トラบเท่าที่รัฐยังอนุญาตให้อยู่ทำกินได้ เว้นแต่หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องมีคำสั่งให้ออกจากที่ดินนั้น</p>
<p>13. ภ.บ.ท.5 / ภ.บ.ท.11 หมายถึง แบบแสดงรายการที่ดินที่ ผู้มีหน้าที่เสียภาษีบำรุงท้องที่จะต้องไปยื่นเพื่อชำระภาษีบำรุงท้องที่ประจำปีต่อเจ้าพนักงานประเมิน ณ องค์กรปกครองท้องถิ่นที่ดินตั้งอยู่</p>		●	<p>สามารถใช้เป็นเอกสารประกอบกับเอกสารอื่นได้เท่านั้น เช่นเอกสารข้อ 10</p>

หมายเหตุ เอกสารรับรอง ตามข้อ 10 แบ่งเป็น 2 แบบ ดังนี้

- 1) หนังสือรับรองการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อขอรับรองมาตรฐานการผลิตพืช
- 2) หนังสือยินยอมให้ใช้ประโยชน์ที่ดิน เพื่อการขอรับรองมาตรฐานการผลิตพืชกรณีที่ดินมีเจ้าของ ให้รับรองโดยเจ้าของที่ดิน

สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.)

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

50 ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กทม. 10900

โทรศัพท์ 0-2561-2277 ต่อ 1602

www.acfs.go.th

มกอช-2561-กสม.-11